

Тема 10

СОЦІАЛЬНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ

План

1. Соціальне обслуговування людей похилого віку: поняття, принципи та види.
2. Характеристика основних форм соціального обслуговування людей похилого віку: стаціонарне, напівстаціонарне, нестаціонарне соціальне обслуговування.

Література:

1. Кубіцький С. О. Сучасні технології соціальної роботи : світовий досвід та тенденції розвитку в Україні : монографія / Національний університет біоресурсів і природокористування України. Київ : Міленіум, 2015. 320 с.
2. Мацкевіч Ю. Р. Соціальна робота з людьми похилого віку: навч. посібник. Запоріжжя: ЗНУ, 2014. 340 с.
3. Шахрай В. М. Технології соціальної роботи: навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 464 с.
4. Державний стандарт денного догляду: наказ Міністерства соціальної політики України від 30.07.2013 № 452. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1363-13#Text>
5. Державний стандарт догляду вдома: наказ Міністерства соціальної політики України від 13.11.2013 № 760. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1990-13#n14>
6. Державний стандарт соціальної адаптації: наказ Міністерства соціальної політики України від 18.05.2015 № 514. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0665-15#Text>
7. Державний стандарт стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності: наказ Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 198. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0432-16#Text>
8. Деякі питання діяльності територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг): постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2009 р. № 1417. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1417-2009-%D0%BF#Text>
9. Про соціальні послуги: Закон України від 17 січня 2019 року № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>
10. Типове положення про будинок-інтернат для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 2 вересня 2020 р. № 772. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/772-2020-%D0%BF#Text>
11. Типове положення про психоневрологічний інтернат: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 957. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2016-%D0%BF#Text>

Соціальне обслуговування – це сукупність соціальних послуг, які надаються громадянам похилого та старого віку в домашніх умовах або спеціалізованих закладах та спрямовані на задоволення потреб, необхідних для нормального розвитку особистості. Воно містить у собі соціально-побутову та морально-психологічну підтримку.

Основні принципи діяльності у сфері соціального обслуговування старих людей:

- дотримання прав людини й громадянина;
- надання державних гарантій;
- забезпечення рівних можливостей в одержанні соціальних послуг та їхньої доступності для старих людей;
- наступність усіх видів соціального обслуговування;
- орієнтація соціального обслуговування на індивідуальні потреби;
- пріоритет заходів із соціальної адаптації громадян похилого віку.

Держава гарантує літнім і старим людям можливість одержання соціальних послуг на основі принципу соціальної справедливості незалежно від статі, раси, національності, мови, походження, майнового й посадового становища, місця проживання, відношення до релігії.

Система соціального обслуговування базується на використанні та розвитку всіх форм власності і має державний, комунальний та недержавний сектори соціального обслуговування:

1. Державний сектор соціального обслуговування складається з органів управління соціальним обслуговуванням, органів соціального обслуговування, а також органів соціального обслуговування, які знаходяться в державній власності.

2. Комунальний сектор соціального обслуговування має органи управління соціальним обслуговуванням та заклади комунального підпорядкування, які надають соціальні послуги. Основною формою комунального сектору є територіальні центри соціального обслуговування (надання соціальних послуг) громадян похилого віку. Територіальні центри соціального обслуговування здійснюють організаційну, практичну та координаційну діяльність з надання різних видів соціальних послуг.

До завдань територіального центру соціального обслуговування відносяться: виявлення старих людей, що потребують соціальної підтримки; надання різних соціально-побутових послуг разового або постійного характеру; аналіз соціально-побутового обслуговування осіб старечого віку; залучення різних державних і недержавних структур до вирішення питань надання соціально-побутової, медико-соціальної, психологічної та юридичної допомоги літнім і старим людям.

Аналіз основних напрямків діяльності територіальних центрів соціального обслуговування свідчить про те, що дана модель соціальної служби, орієнтована на роботу з літніми й старими людьми, одержала найбільше поширення й визнання і є найбільш типовою.

3. Недержавний сектор соціального обслуговування об'єднує відповідні заклади, які за формою власності не відносяться до державних та комунальних, а також осіб, які здійснюють приватну діяльність у сфері соціального обслуговування. До цього сектору відносяться громадські об'єднання, професійні асоціації, благодійні та

релігійні організації, діяльність яких пов'язана з соціальним обслуговуванням старих людей.

Соціальне обслуговування старих людей має такі форми:

- стаціонарне соціальне обслуговування;
- напівстаціонарне соціальне обслуговування;
- нестаціонарне соціальне обслуговування.

Стаціонарне соціальне обслуговування спрямоване на надання різнобічної соціально-побутової допомоги громадянам літнього та старечого віку, які частково або повністю втратили здатність до самообслуговування й потребують за станом здоров'я постійного догляду, допомоги та спостереження. Це обслуговування включає заходи щодо створення найбільш адекватних віку та стану здоров'я умов життєдіяльності, реабілітаційні заходи медичного, соціального й лікувально-трудового характеру, забезпечення догляду й медичної допомоги, організацію відпочинку й дозвілля літніх і старих людей.

До закладів стаціонарного соціального обслуговування належать будинки-інтернати для громадян похилого віку й інвалідів; геріатричні пансіонати; пансіонати для ветеранів війни і праці, окремих професійних категорій старих людей (артистів та ін.); психоневрологічні інтернати; спеціальні будинки-інтернати; спеціальні житлові будинки для одиноких ветеранів війни і праці, пенсіонерів та інвалідів із комплексом служб соціально-побутового призначення; будинки-інтернати з невеликою чисельністю мешканців; будинки тимчасового проживання.

Напівстаціонарне соціальне обслуговування включає в себе соціально-побутове, медичне й культурне обслуговування літніх і старих людей, організацію їхнього харчування, відпочинку, забезпечення їхньої участі в посильній трудовій діяльності й підтримку активного способу життя. На напівстаціонарне соціальне обслуговування приймаються громадяни літнього й старечого віку, які відчують в ньому потребу та зберегли здатність до самообслуговування й активного пересування, а також не мають медичних протипоказань до його здійснення.

Напівстаціонарне соціальне обслуговування здійснюється відділеннями денного й нічного перебування, реабілітаційними центрами, відділеннями соціально-медичних послуг.

Нестаціонарні форми соціального обслуговування створюються для надання соціальної допомоги й обслуговування старих людей, які бажають проживати у звичних для них домашніх умовах. Серед нестаціонарних форм соціального обслуговування перше місце варто відвести соціальному обслуговуванню вдома.

Нестаціонарне соціальне обслуговування здійснюється територіальними центрами соціального обслуговування (надання соціальних послуг) за місцем проживання.

Територіальний центр соціального обслуговування є спеціальною установою, яка надає послуги громадянам похилого віку та самотнім непрацездатним громадянам, спрямовані на підтримання їхньої життєдіяльності та соціальної активності.

Основними завданнями територіального центру є:

- виявлення громадян похилого віку, які не здатні до самообслуговування й потребують постійної сторонньої допомоги, формування електронної бази даних таких громадян, визначення (оцінювання) їхніх індивідуальних потреб у соціальному обслуговуванні (наданні соціальних послуг);

- забезпечення якісного соціального обслуговування (надання соціальних послуг);

- устанавлення зв'язків з підприємствами, установами та організаціями всіх форм власності, фізичними особами, родичами громадян, яких обслуговують територіальні центри, з метою сприяння в здійсненні соціального обслуговування громадян похилого віку.

Територіальні центри мають у своїй структурі:

- відділення соціальної допомоги вдома;

- відділення денного перебування;

- відділення соціально-побутової адаптації;

- відділення соціально-медичних послуг;

- стаціонарне відділення для постійного або тимчасового проживання;

- відділення організації надання адресної натуральної та грошової допомоги.

Територіальний центр утримують за рахунок коштів, виділених з місцевого бюджету на соціальний захист населення, інших надходжень, у тому числі у вигляді прибутку від діяльності підсобних сільських господарств, спеціальних цехів і діляниць центру, а також коштів благодійних фондів, пожертвувань тощо.

Соціальне обслуговування старих людей може бути постійним або тимчасовим, залежно від їхнього бажання. Воно може бути повністю безкоштовним, частково платним або платним.

Основні соціальні послуги, що надаються вдома:

- організація харчування й доставка продуктів додому;

- допомога в придбанні медикаментів, продовольчих і промислових товарів першої необхідності;

- сприяння в одержанні медичної допомоги, супровід у медичні установи, поліклініку, лікарню;

- сприяння в організації юридичної допомоги й інших правових форм допомоги;

- підтримка умов проживання відповідно до гігієнічних вимог;

- сприяння в організації ритуальних послуг і в похованні самотніх померлих;

- організація різних соціально-побутових послуг залежно від умов проживання в місті або селі;

- допомога в оформленні документів, у тому числі для встановлення опіки й піклування;

- влаштування до стаціонарних установ соціального обслуговування.